

Els valors del paisatge

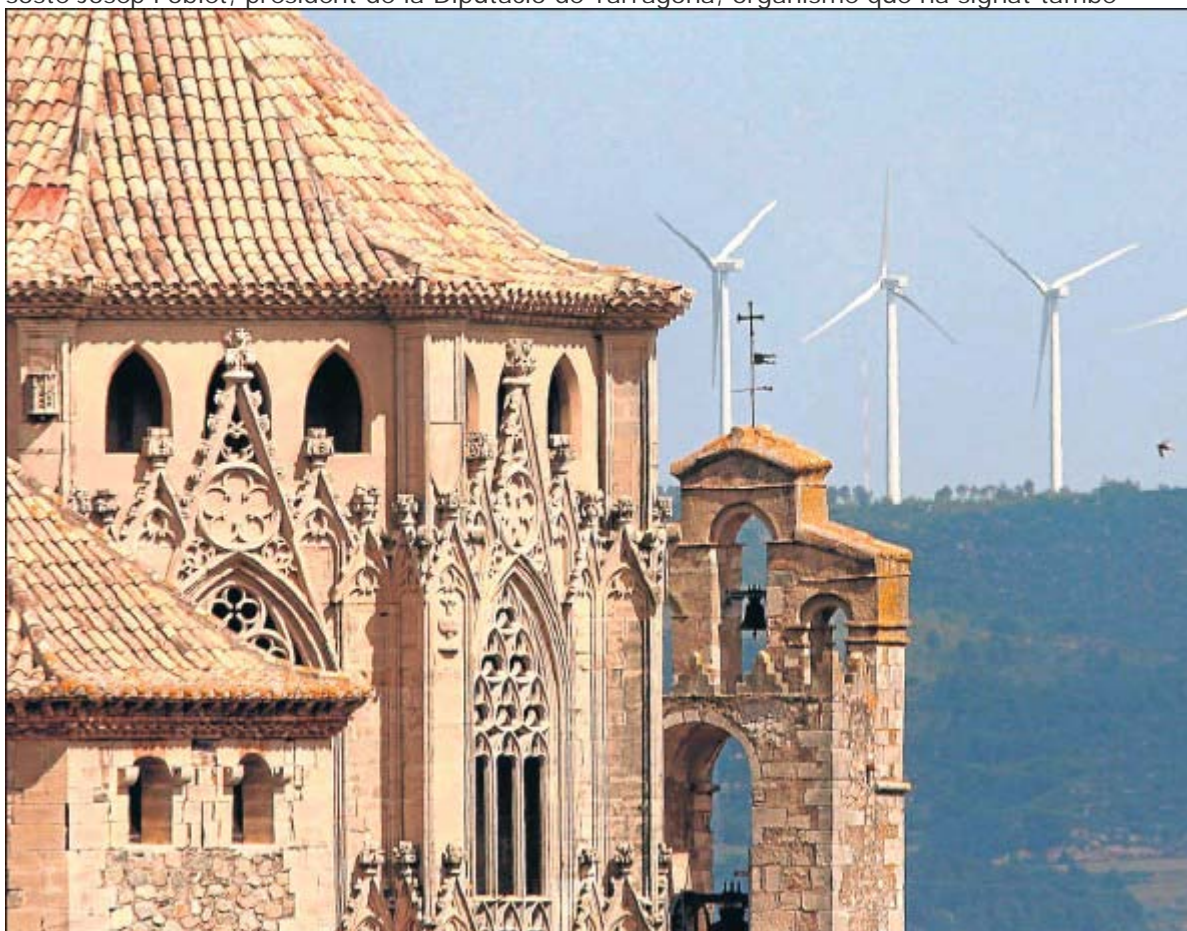
ESTEVE GIRALT, oct 2012, La Vanguardia, EP Tarragona

La lluita per preservar el territori com a recurs econòmic de futur i element d'identitat continua vigent tot i la crisi

INVERSIÓ O CÀSTIG La mobilització pels aerogeneradors a les tres comarques ha arribat als jutjats AMENAÇA SILENCIOSA Oposició al Priorat contra una tercera línia d'alta tensió que travessaria la comarca

El paisatge és valor mediambiental i també negoci. Superada la visió de la natura com una postal immòbil, amb més passat que futur, causa gairebé exclusiva dels ecologistes, s'imposa ara la preservació de la natura com a recurs econòmic per al territori i signe d'identitat. El camí recorregut ha estat llarg durant els últims quinze anys, amb l'origen, en la majoria dels casos, en la mobilització de plataformes ciutadanes en contra del que s'han considerat agressions contra el territori, ja fossin macro urbanitzacions, pedreres, parcs eòlics, magatzems de residus nuclears o línies elèctriques d'alta tensió. Dels moviments sempre a la contra s'ha passat a projectes de desenvolupament econòmic en positiu lligats al paisatge. "El progrés econòmic i la millora de la qualitat de vida no estan renyits amb la protecció del paisatge", destaca Jaume Nogué, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya. Més aviat tot el contrari, segueix Nogué. Algunes comarques, com és el cas del Priorat, amb el boom del vi, la Terra Alta, que ven el paisatge que va pintar Picasso com a reclam turístic, o la Conca de Barberà, amb la ruta del Cister, han entès que en la preservació dels seus valors naturals hi ha un recurs econòmic de llarg recorregut. "El paisatge és un actiu econòmic per al territori, amb moltes potencialitats per explotar", destaca l'advocat Albert Cortina, de l'Estudi Dutum, un dels redactors de la Carta del Paisatge del Priorat, un document-compromís acabat de signar entre ajuntaments, Diputació, Consell Comarcal, entitats socials, la DO del Montsant i la DOQ del Priorat per preservar el paisatge. Tot i l'assessorament extern, el canvi de mentalitat i la presa de consciència l'han fet els mateixos veïns. A dins i fora del Priorat el paisatge s'ha convertit en un element clau d'una suma de valors a favor d'un model de desenvolupament fonamentat en el turisme i la indústria agroalimentària. "És mèrit de la gent del Priorat, s'ha imposat una nova manera de fer les coses, a partir del consens", destaca César López, president del Consell Comarcal. Qui ha liderat el moviment veïnal que ha acabat desencadenant el blindatge del paisatge del Priorat és la plataforma creada per defensar-ho. Roser Vernet, amb un negoci de turisme rural, ha viscut a primera línia tot un procés de reivindicacions que va començar amb la lluita contra la "massificació eòlica", a finals de la dècada dels noranta. "Vam començar a pensar que es podia viure al Priorat explotant de forma raonable els recursos que tenim", recorda. El vi ha transformat el paisatge del Priorat els últims vint anys, amb la proliferació de cellers. Actualment, entre la DOQ Priorat i la DO Montsant, a la comarca hi ha uns 150 cellers. Alguns dels projectes, amb inversions milionàries, han suposat la construcció d'espectaculars bodegues en un paisatge de vinyes, costers i terra de llicorella. "Hi ha hagut inversions descontrolades al Priorat els últims deu anys, algunes fora d'escala. Com es pot sostenir econòmicament un projecte de celler de tres milions d'euros d'inversió que farà 10.000 ampolles l'any", reflexiona Sebastiano Alba, periodista i enginyer agrònom, coautor de Més

enllà del vi, obra dedicada a recórrer les històries humanes del centenar de cellers de la DOQ Priorat. Els viticultors del Priorat fan servir també el paisatge com a reclam i al seu voltant apareixen noves iniciatives turístiques per vincular vi i territori. "Els cellers han de tenir cura del seu propi impacte, la forma de fer vi genera una proposta turística", raona Salvador Anton, degà de la Facultat de Geografia de la URV. "Tothom parla de paisatge, però no es fa massa cosa per conservar-lo. Hi ha algun celler que ha fet la vista grossa en aquest aspecte", alerta Alba. "No dono la culpa als cellers. Qui els controlava?", afegeix Alba, d'origen italià i implicat també personalment en projectes vinícoles al Priorat. Un dels cellers més espectaculars i que més expectació han aixecat és Mas Perinet, entre Cornudella i la Morera de Montsant, amb les seves 300 hectàrees de vinya entre la DOQ Priorat i la DO Montsant, "en un paratge paradisiàc d'un alt valor paisatgístic", com promou el seu web. El celler, en venda des de fa tres anys, ha patit un cert abandonament, especialment a les vinyes, cosa que ha obligat a impulsar noves inversions. "Vam anar molt més enllà de l'això no ho volem", afegeix. Els qui aposten per la defensa del paisatge com a valor econòmic i d'identitat no han inventat res. Altres països europeus han estat molt abans referent en la preservació del paisatge, com és el cas de Suïssa, Holanda, Noruega, Escòcia, la Provença francesa o la Toscana italiana, segons destaca Nogué. Una de les línies d'actuació que vol ajudar a impulsar l'Observatori del Paisatge és la candidatura del Priorat a convertir-se en patrimoni mundial de la Unesco com a paisatge cultural agrari de la muntanya mediterrània. "El paisatge és signe d'identitat d'un territori, és un patrimoni que cal protegir i respectar", sosté Josep Poblet, president de la Diputació de Tarragona, organisme que ha signat també

MARC ARIAS / ARXIU **El monestir de Poblet, a la turística ruta del Cister, amb el controvertit parc eòlic de la serra de Vilobí al fons**

la Carta del Paisatge. "És un projecte de país", destaca Lluís Recoder, conseller de Territori i Paisatge. El Priorat i la Terra Alta són les dues cares d'una mateixa moneda. Mentre que a la terra dels grans cellers el territori ha fet força per reivindicar un model de creixement fonamentat en el paisatge, a la comarca veïna de la Terra Alta la proliferació de parcs eòlics no s'ha aturat. Per alguns, inclosos alguns alcaldes, com el de la localitat de Vilalba dels Arcs, és una forma de desenvolupament econòmic, pràcticament l'única, en una zona on els vents permeten l'explotació d'una energia neta. La realitat mostra que també a la Terra Alta la societat s'ha organitzat per aturar alguns dels projectes. A la Conca de Barberà també han aparegut moviments veïnals contraris, com l'oposició als parcs eòlics de la serra del Tallat i Vilobí (60 molins entre Lleida i la Conca de Barberà). Tot i que una sentència del 2011 va considerar nul·la la llicència atorgada per l'Ajuntament de Vallbona de les Monges (Urgell) a l'empresa promotora (Acciona) perquè no va preveure el parc al seu planejament urbanístic, ordenant l'enderroc de 25 aerogeneradors, la Conselleria de Territori i Sostenibilitat va aprovar a principis d'any el pla especial urbanístic del parc; a la pràctica s'ha legalitzat una central que també té molins a Passanant i Belltall, a la Conca de Barberà. Faci el que faci la Generalitat, les empreses eòliques sempre recorren les sentències i a Catalunya encara no s'ha tirat a terra cap molí. El parc eòlic del coll de la Garganta, entre la Figuera, el Molar i la Torre de l'Espanyol, amb dues sentències judicials contràries, ha continuat endavant amb els seus plans. Tot i que els parcs eòlics han capitalitzat bona part de la lluita al territori per a la preservació del paisatge, hi ha molts altres fronts oberts. Al Priorat, els municipis s'han començat a organitzar per oposar-se a una tercera línia d'alta tensió que travessaria tota la comarca.